

งานวิจัยเชิงคุณภาพมีหลายประเด็นที่มีการกล่าวถึงและวิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาข้อสรุปที่เข้าใจตรงกันหรือใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้คำเรียกชื่อต่างๆ การกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลของงานวิจัยที่มีความเหมาะสมและส่งผลให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งแนวทางการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คุณภาพข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีหลากหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้น งานเขียนนี้ให้ความสำคัญในบางประเด็น ได้แก่ การใช้คำเรียกผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย ความสำคัญและการกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย รวมทั้งคำที่ใช้เรียกแทนความเหมาะสมของขนาดผู้ให้ข้อมูลโดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจในแต่ละประเด็น ดังนี้

คำที่ใช้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย

เมื่อกล่าวถึงงานวิจัยเชิงปริมาณ คำว่า “ประชากร” (population) และ “ตัวอย่าง” (samples) หรือบางครั้งจะมีการใช้คำ “subjects” และ “objects” (Bhandari, 2020) เหล่านี้คือ คำที่ใช้เรียกแทนกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาหรือผู้ที่จะตอบคำถามของการวิจัยนั้นๆ ในขณะที่โดยทั่วไป กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยเชิงคุณภาพ(ควร)จะถูกเรียกรหรือระบุว่าเป็น “ผู้มีส่วนร่วม” (participant) เนื่องจากบทบาทของพวกเขาออกเหนือไปจากการตอบคำถามชุดต่างๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการวิจัยแล้ว ผู้มีส่วนร่วมนี้ยังมีบทบาทในการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับคำถามของผู้สัมภาษณ์ หรือแม้แต่เปลี่ยนประเด็นหากจำเป็นต้องสื่อความคิด รวมทั้งมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้สัมภาษณ์ มีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ ในการสนทนากลุ่ม ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยจึงเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Babbie, 2016)

นอกเหนือจากการใช้คำว่า ผู้มีส่วนร่วม ในงานวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว ยังมีการใช้คำว่า “ผู้ให้ข้อมูล” (informant) ด้วย มากกว่าที่จะเรียกว่า “ผู้ตอบ” (respondents) (Nakkeeran, 2016; Padgett, 2013) ซึ่งการใช้คำเรียกดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่ใช้กันจนเป็นที่คุ้นเคยกระทั่งได้รับการยอมรับ ในขณะที่นักศึกษาและนักวิชาการบางกลุ่มอาจไม่ให้ความสำคัญในการเรียกชื่อหรือใช้คำเหล่านี้อย่างเป็นทางการเฉพาะ เนื่องจากมองว่า ไม่ว่าจะใช้คำใด ทั้งหมดคือกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยเป็นผู้ที่ตอบคำถามการวิจัย การใช้คำต่างๆ ไม่ได้ถูกจำแนกตามการแบ่งประเภทของงานวิจัยที่อิงวิธีการศึกษา หรือลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เขียนแล้ว การกำหนดคำหรือคำเรียกที่มีความเฉพาะ สามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของประเภทงานวิจัย ลักษณะของผู้ตอบ รวมทั้งการให้คำตอบผ่านลักษณะเครื่องมือต่างๆของการวิจัยได้เช่นกัน

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เผยแพร่ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566

ขนาดผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

นักวิชาการให้เหตุผลหลายประการต่อการกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดย Mason (2010) และ Patton (2015) ได้ระบุว่าไม่มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย และลักษณะของการศึกษา เป็นต้น ในขณะที่ Morse (2000) ให้ความสำคัญกับลักษณะและขอบเขตของการศึกษา ส่วน Mason (2010) รวมทั้ง Nakkeeran (2016) มุ่งที่ประเภทข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวม อย่างไรก็ตาม นักวิชาการจำนวนมากยังให้ความสำคัญและพูดถึงคำว่า “ความอึดตัวของข้อมูล” (Boddy, 2016; Guest et al., 2006; Hennink & Kaiser, 2021; Mason, 2010; Young & Casey, 2019) นอกจากนี้ Tracy (2020) ยังมีการกล่าวถึงปัจจัยด้านงบประมาณและกรอบเวลาที่มีความสำคัญเช่นกัน รวมทั้งฐานทางทฤษฎีและกรอบทางทฤษฎี ที่ถูกกล่าวถึงโดย Butina (2015) และ Francis et al. (2010) เช่นเดียวกับกลยุทธการวิเคราะห์ที่ Morse (2015) มุ่งเน้น และความพร้อมของผู้มีส่วนร่วมและความรู้ในการวิจัย (Barkhuizen, 2018) ซึ่งเหตุผลหรือปัจจัยจำนวนมากเหล่านี้ที่นักวิชาการให้ความสำคัญล้วนมีส่วนในการตัดสินใจต่อการกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรม นอกเหนือจากข้อมูลข้างต้น ยังพบว่า มีการกล่าวถึงขนาดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพในมุมมองที่หลากหลาย ผู้เขียนจึงได้จำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อจำกัดของขนาดผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ต่างไปจากงานวิจัยเชิงปริมาณ

นักวิจัยปฏิฐานนิยม (เชิงปริมาณ) ได้วิจารณ์ว่าการขาดหรือไม่มีการสรุปโดยทั่วไปของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องมาจากการใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย (Subedi, 2021) ซึ่งต่างไปจากงานวิจัยเชิงปริมาณ ที่ให้ความสำคัญกับขนาดตัวอย่างที่ใหญ่ หรือตัวอย่าง “ยิ่งมาก ยิ่งดี” เพื่อสะท้อนความเป็นตัวแทนและสามารถสรุปผลการศึกษาจากตัวอย่างที่ศึกษาโดยทั่วไปหรือสู่กลุ่มประชากรที่ศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม มิได้บ่งบอกเสมอไปว่า งานวิจัยเชิงปริมาณที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก จะมีความเป็นตัวแทนหรือสามารถขยายผลการศึกษาทั่วไปได้ ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น วิธีการเข้าถึงข้อมูลหรือตัวอย่างที่ศึกษาเป็นแบบอาศัยความน่าจะเป็น หรือไม่อาศัยความน่าจะเป็น เป็นต้น

ทำไมต้องกล่าวถึงขนาดผู้ให้ข้อมูล

งานเขียนของ Subedi (2021) ได้ระบุถึงเหตุผลในการให้ความสำคัญกับขนาดผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ว่าจะจะเป็น (1) ขนาดตัวอย่างที่เพียงพอในการวิจัยเชิงคุณภาพยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ เช่นเดียวกับที่ Barkhuizen (2018) ยืนยันว่าการกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในปัญหาที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกของการวิจัยเชิงคุณภาพ (2) นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกต่างก็ประสบปัญหาในการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการชี้ว่า (3) จำนวนผู้เข้าร่วมในการวิจัยเชิงคุณภาพขาดวรรณกรรมรองรับที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้เขียน เหตุผลที่มากไปกว่านั้น คือ (4) แม้จะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีความยืดหยุ่นมากกว่างานวิจัยเชิงปริมาณ แต่ในความยืดหยุ่นก็ยังคงต้องการความชัดเจน โดยเฉพาะจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่จะตอบวัตถุประสงค์การศึกษา และนำไปสู่ผล

การศึกษาที่น่าเชื่อถือได้ และที่สำคัญ (5) หากไม่มีหลักเกณฑ์ยึดในการกำหนดขนาด แม้จะเป็นหลักการที่ยืดหยุ่นได้ นักศึกษาและนักวิจัยก็จะมีกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลตามที่ตนเองต้องการ ตามปลายปากกาของตนเอง และพยายามกล่าวอ้างถึงเหตุผลที่กำหนดจำนวนไว้ รวมทั้งความพยายามในการปกป้องให้ข้อมูลของตนเองมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ ท้ายที่สุด ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

เหล่านี้คือสาเหตุที่ต้องมีการกล่าวถึงขนาดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพว่าควรเป็นอย่างไร จึงจะทำให้ งานวิจัยมีคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพควรเป็นอย่างไร: เมื่อพิจารณาจากขนาดผู้ให้ข้อมูล

มีการกล่าวถึงขนาดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการต่างๆ ที่อยู่บนฐานของจำนวนผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลควรมีขนาดเล็ก

การมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลขนาดเล็ก ขึ้นอยู่กับกรณี ดังต่อไปนี้

ขนาดของผู้ให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับการออกแบบการวิจัยหรือประเภทของการวิจัย

Padgett (2013) เสนอว่า การเลือกตัวอย่างมีความแตกต่างกันไปตามการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การวิจัยเรื่องเล่า ปรากฏการณ์วิทยา และกรณีศึกษา ควรใช้ตัวอย่างขนาดเล็ก นอกจากนี้ จำนวนผู้เข้าร่วมในการวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับปัญหาที่กำลังศึกษา เช่น ผู้เข้าร่วมเพียงคนเดียวอาจเพียงพอที่จะเข้าใจปัญหาในบริบทและบางกรณีที่มีความเฉพาะเจาะจงได้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยคือสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

มีปัจจัยหลายประการที่เอื้อต่อการตัดสินใจเลือกผู้เข้าร่วมในการวิจัยคุณภาพ หนึ่งในนั้น คือ วัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยถือเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกผู้เข้าร่วม แม้ว่าการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่น แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าร่วมที่มีความต้องการที่จะต้องเลือกไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม จุดเน้นของการวิจัยเชิงคุณภาพควรอยู่ที่การบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยมากกว่าการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ Padgett (2013) ที่ระบุว่า จุดประสงค์ของวิธีการเชิงคุณภาพไม่ใช่เพื่อสรุปผลการวิจัยไปยังประชากรกลุ่มใหญ่ ดังนั้น การสืบเสาะเชิงคุณภาพจึงเน้นคุณค่า โดย Padgett ย้ำในเรื่องของการวิจัยเชิงคุณภาพที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การค้นหาวัตถุประสงค์ซึ่งขาดความเป็นกลาง

ผู้วิจัยในฐานะเครื่องมือของการวิจัย

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ขณะที่งานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้วิจัย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมเป็นส่วนสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ การมีผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวนน้อยเท่านั้นที่จะทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างความสัมพันธ์ร่วมกัน ต่อกันได้อย่างดี ซึ่งแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยหากมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลที่มีขนาดใหญ่หรือจำนวนมาก

ผู้ให้ข้อมูลควรมีขนาดใหญ่

งานวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนของงานวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาและทฤษฎีฐานรากยอมให้มีกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างใหญ่ได้ (Padgett, 2013)

ผู้ให้ข้อมูลควรมีทั้งขนาดเล็กหรือใหญ่

มีการกล่าวถึง ตัวอย่างขนาดใหญ่ไม่สามารถสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจในเชิงลึกต่อผู้ให้ข้อมูลหรือข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลได้ ในขณะที่เดียวกัน ขนาดผู้ให้ข้อมูลที่ใหญ่ขึ้นจะนำไปสู่ข้อมูลที่เป็นคลื่น หรือได้ข้อมูลที่เป็นเพียงพื้นผิวเท่านั้น ไม่สามารถลงรายละเอียดข้อมูลในเชิงลึกได้ ซึ่งข้อมูลที่ตื้นเขินหรือแข็งมีความขัดแย้งกับเป้าหมายของการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตารางที่ 1 ด้านล่าง นำเสนอขนาดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพประเภทต่างๆ ที่นักวิชาการมีการกล่าวถึงจำนวนที่เหมาะสม ซึ่งหากพิจารณาก็จะพบว่า แม้จะเป็นประเภทงานวิจัยเดียวกัน แต่ก็มีความเห็นต่อการกำหนดจำนวนทั้งที่ใกล้เคียงกันและต่างกัน ดังนั้น ในทางปฏิบัติจริงของการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยต้องพิจารณาประเด็นเฉพาะอื่นๆ ของงานวิจัยที่ตนดำเนินการร่วมด้วย ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นของงานเขียนนี้

ตารางที่ 1

ขนาดผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำแนกตามประเภทของงานวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประเภทงานวิจัย เชิงคุณภาพ / แหล่งข้อมูล	Ethnography	Grounded theory	Life history	Phenomenology	General qualitative	Action research	Case studies	Narrative inquiry	Descriptive
Bertaux (1981)					ขนาดเล็กที่สุด คือ 15				
Lincoln and Guba (1985)									10-20
Morse (2000)				6-10					
Mason (2010)			1-62			3-67	1-95		
Bernard (2011)	20-30								
Marshall et al. (2013)				3-10			12-15		
Barkhuizen (2014)							1-135		
Charmaz (2014)		20-30							
Creswell (2015)	1 กลุ่ม	20-30		3-10			4-5	1 or 2	
Gentles et al. (2015)		อย่างน้อยที่สุด คือ 25		10-30			4-10		
Morse (2015)		30-50							
Kim et al. (2017)									10-20
Moser and Korstjens (2018)	25-50	20-30		น้อยกว่า 10					

คำสำคัญ: การใช้คำเรียกแทนความเหมาะสมขนาดของผู้ให้ข้อมูล

เดิมที แนวคิดเรื่องความอิ่มตัวถูกบัญญัติขึ้นโดย Glaser and Strauss (1999) เพื่อเป็นองค์ประกอบเฉพาะของการเปรียบเทียบค่าคงที่ในการวิเคราะห์ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory [GT]) โดยภายในกรอบงาน GT นั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการประเมินเป็นองค์ประกอบของการวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการสังเกตใหม่ทุกครั้งจะถูกเปรียบเทียบกับ การวิเคราะห์ในส่วนก่อนหน้า เพื่อระบุความเหมือนและความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องความอิ่มตัวถูกอ้างซ้ำแล้วซ้ำอีกในการศึกษาตามแนวทางการวิเคราะห์อื่นๆ โดยไม่มีคำอธิบายใดๆ ที่ชัดเจนว่าควรเข้าใจแนวคิดนี้อย่างไรในบริบทที่ไม่ใช่หรือไม่ใช่ทฤษฎีฐานราก

“ความอิ่มตัว” มักถูกกล่าวถึงเป็นเกณฑ์สำหรับขนาดตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ (Morse, 1995) แนวคิดนี้ได้รับการนำเสนอในฐานะองค์ประกอบของวิธีการเปรียบเทียบค่าคงตัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของ GT ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Glaser & Strauss, 1999) ในระหว่างการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เพิ่มเข้ามาตามลำดับจนกระทั่งได้ความอิ่มตัวและความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์เหล่านั้น (Charmaz, 2014) โดยความอิ่มตัวจะเกิดขึ้นเมื่อผู้วิจัยไม่ได้รับข้อมูลที่เสริมทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนาอีกต่อไป

ดังนั้น คำแรกที่ต้องกล่าวถึงเมื่อใช้เรียก กำหนดและสรุปความเหมาะสมต่อขนาดของผู้ให้ข้อมูล คือ “**ความอิ่มตัวของข้อมูล**” (data saturation) ซึ่งก็คือ การที่ผู้เข้าร่วมวิจัยให้ข้อมูลซ้ำกับข้อมูลเดิมที่ผู้วิจัยได้รับจากผู้ให้ข้อมูลคนก่อนหน้า ในขณะที่ Creswell (2015) ให้ความหมายว่าหมายถึงหรือเท่ากับการไม่พบสิ่งใหม่ หรือข้อมูลใหม่ (no something new) มากกว่านั้น Guest et al. (2006) ยังแนะนำว่า “ความอิ่มตัวของข้อมูล” ถือเป็นการให้แนวทางนักวิจัยในการตัดสินใจเลือกขนาดตัวอย่างตามข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมวิจัย ส่วน Hennink and Kaiser (2021) เน้นว่าการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง และความอิ่มตัวของข้อมูลเป็นตัวกำหนดขนาดตัวอย่าง ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องความอิ่มตัวของข้อมูลก็ยังทำให้ผู้วิจัยสามารถเพิ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยในการศึกษาของตนได้ หากพบว่าข้อมูลที่ได้ยังไม่มีความซ้ำ

นอกจากมีการใช้คำว่า “ความอิ่มตัวของข้อมูล” (saturation) เป็นแนวทางที่มีความนิยมและได้รับการยอมรับในการกำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว Malterud et al. (2016) ได้ระบุถึงขนาดตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพที่ต้องได้รับการยืนยันเช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ แต่ไม่ใช่ด้วยการใช้วิธีเดียวกัน แนวคิดทั่วไปสำหรับขนาดตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพคือ “ความอิ่มตัว” ที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิธีการเฉพาะ และคำนี้ถูกนำมาใช้อย่างไม่สอดคล้องกันในการวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละประเภท จึงได้มีการระบุคำอื่นที่น่าสนใจ คือ “**พลังของข้อมูล**” (information power) ถูกใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ พลังของข้อมูลบ่งชี้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีปริมาณข้อมูลมากเท่าใด จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัยก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ทั้งนี้ ขนาดของผู้ให้ข้อมูลที่มีพลังข้อมูลที่เพียงพอขึ้นอยู่กับความชัดเจนของสิ่งต่อไปนี้ (1) จุดมุ่งหมายของการศึกษา (2) ความจำเพาะของตัวอย่าง (3) การใช้ทฤษฎีที่จัดตั้งขึ้น (4) คุณภาพของการสนทนาหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (5) กลยุทธ์การวิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ตาม พลังของข้อมูลเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากความอิ่มตัวของข้อมูลในหลายประเด็น กล่าวคือ พลังของข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของความถูกต้องภายใน ซึ่งมีอิทธิพลต่อศักยภาพของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีอยู่เพื่อให้เข้าถึงความรู้ใหม่ นอกจากนี้ยังย้ำในการให้ความสำคัญกับความ

เพียงพอของตัวอย่าง คุณภาพของข้อมูล และความแปรปรวนของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งมักจะมีความสำคัญมากกว่าจำนวนผู้เข้าร่วมงานวิจัย ดังนั้น พลังของข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจึงไม่แตกต่างกันมากนักจากการที่มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่มากเพียงพอและหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การอธิบายจุดมุ่งหมายของการศึกษา อย่างไรก็ตาม มีการกล่าวถึงหากข้อมูลที่ได้จากคนจำนวนไม่มากมีพลัง การได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน ก็อาจไม่แตกต่างกันนัก

นอกเหนือจาก 2 คำข้างต้น ยังมีการกล่าวถึงคำว่า “ความเพียงพอของตัวอย่าง” (sample adequacy) โดย Vasileiou et al. (2018) ซึ่งได้ระบุว่า การให้เหตุผลด้านขนาดของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับงานวิจัยด้านสุขภาพนั้นมีจำกัด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งของการสัมภาษณ์ โดยความไม่เพียงพอของขนาดผู้ให้ข้อมูลถูกมองว่าคุกคามความถูกต้องและความเชื่อมโยงสู่กลุ่มเป้าหมายทั่วไปของผลการศึกษาที่ได้ เช่นเดียวกับที่ Mocanasi (2020) ได้อธิบายว่า “ความเพียงพอของขนาดตัวอย่าง (the sample size’s adequacy) เป็นเครื่องหมายสำคัญสำหรับบ่งชี้คุณภาพของการวิจัย อย่างไรก็ตาม ไม่มีความเห็นเป็นเอกฉันท์เกี่ยวกับขนาดที่แน่นอนของตัวอย่างที่มีความเหมาะสมเพียงพอ แต่นักวิจัยบางส่วนก็ยังเห็นว่าขนาดของผู้ให้ข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ และนำไปสู่ความมั่นใจต่อความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพ” (p.181)

นอกจากนี้ มุมมองความเป็นคนนอก (etic) และคนใน (emic) ถูกกล่าวถึงและนำมาเชื่อมโยงกับแนวทางการกำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูลเช่นกัน โดยงานวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับมุมมองความเป็นคนใน ซึ่ง Tracy (2020) มีการเรียกมุมมองนี้ว่า "แนวทางจากล่างขึ้นบน" (p. 26) ซึ่งส่วนนี้นอกจากจะสะท้อนความเข้าใจของนักวิจัยต่อเรื่องที่ศึกษาจากฐานรากแล้ว ยังเกี่ยวข้องกันหรือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูลเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งการใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย การให้ความสำคัญกับการกำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูล ขนาดของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประเภทงานวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพที่นักวิชาการมีการกำหนดไว้ในภาพกว้าง รวมทั้งแนวทางหรือความท้าทายในการกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลผ่านการใช้คำหรือข้อความที่สะท้อนความเฉพาะของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการสังเกตจากความเห็นของนักวิชาการต่างๆ ยังพบได้ว่า แม้จะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ก็ยังมีการใช้และกล่าวถึงหลักการที่ไม่ต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณ ไม่ว่าจะเป็น ความเพียงพอของขนาดตัวอย่าง ความน่าเชื่อถือในผลลัพธ์ที่ได้ การเชื่อมโยงสู่เป้าหมายทั่วไป ความถูกต้องของงานวิจัย เพราะท้ายที่สุด สิ่งเหล่านี้คือหลักการพื้นฐานสำคัญของการศึกษาวิจัยทุกประเภท แม้จะมีการใช้คำ เรียกชื่อ และมีวิธีการที่ดำเนินการต่างไปจากงานวิจัยเชิงปริมาณก็ตาม ท้ายที่สุดสำหรับผู้เขียนแล้ว ความตระหนักของนักวิชาการที่มีต่อประเด็นต่างๆ ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ตามข้อมูลที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการหาความสมดุล ความยืดหยุ่นที่พอดี ความเป็นเหตุเป็นผล ความพยายามในการปกป้องความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และรวมถึงการมีหลักการทางวิชาการรองรับนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการคงคุณค่าของการศึกษาวิจัยทุกประเภทไว้ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกัน แก้ไขปัญหาสังคม รวมทั้งการสร้างและพัฒนานาองค์ความรู้โดยทั่วไป และเฉพาะด้านการวิธีการวิจัย

รายการอ้างอิง

- Babbie, E. R. (2016). *The basics of social research*. (7th ed.). Cengage learning.
- Barkhuizen, G. (2014). Number of participants. *Language Teaching Research*, 18(1), 5-7.
Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1362168813510447>
- Barkhuizen, G. (2018). Ten qualitative research dilemmas and what to do about them. *Learner Development Journal*, 1(2), 117-128.
Retrieved from <https://ldjournalsite.files.wordpress.com/2019/2001/barkhuizen.pdf>
- Bhandari, P. (2020). *Population vs. sample I definitions, differences & examples*.
Retrieved from <https://www.scribbr.com/methodology/population-vs-sample/>
- Bernard, H. R. (2011). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. (5th ed.). Rowman & Littlefield.
- Bertaux, D. (1981). From the life-history approach to the transformation of sociological practice. In *Biography and society: The life history approach in the social sciences*, (ed.) by D. Bertaux, 29-45. London: Sage.
- Boddy, C. R. (2016). Sample size for qualitative research. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 1-7. Retrieved from <https://doi.org/10.1108/QMR-06-2016-0053>
- Butina, M. (2015). A narrative approach to qualitative inquiry. *Clinical Laboratory Science*, 28(3), 190-196.
Retrieved from <https://doi.org/https://doi.org/10.29074/ascls.28.3.190>
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. (2nd ed.). Sage.
- Creswell, J.W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Francis, J. J., Johnston, M., Robertson, C., Glidewell, L., Entwistle, V., Eccles, M. P., & Grimshaw, J. M. (2010). What is an adequate sample size? Operationalising data saturation for theory-based interview studies. *Psychology & Health*, 25(10), 1229-1245. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/08870440903194015>
- Gentles, S. J., Charles, C., Ploeg, J., & McKibbin, K. (2015). Sampling in qualitative research: Insights from An overview of the methods literature. *The Qualitative Report*, 20(11), 1772-1789.
Retrieved from <https://doi.org/https://doi.org/10.46743/2160-3715/2015.2373>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Hennink, M., & Kaiser, B.N. (2022, January). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social science medicine*, 292(6), 1-10.
- Kim, H., Sefcik, J. S., & Bradway, C. (2017). Characteristics of qualitative descriptive studies: A systematic review. *Research in Nursing & Health*, 40(1), 23-42. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/nur.21768>

- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
Retrieved from [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8)
- Malterud, K., Siersma, V.D., & Guassora, A.D. (2016). Sample size in qualitative interview studies: Guided by information power. *Qualitative health research*, 26(13), 1753-1760.
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., & Fontenot, R. (2013). Does sample size matter in qualitative research? A review of qualitative interviews in IS research. *Journal of Computer Information Systems*, 54(1), 11-22. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/08874417.2013.11645667>
- Mason, M. (2010). Sample size and saturation in PhD studies using qualitative interviews. *Forum: Qualitative Social Research*, 11(3), 1-19.
Retrieved from <https://doi.org/https://doi.org/10.17169/fqs-11.3.1428>
- Mocanasu, D. R. (2020). Determining the sample size in qualitative research. International multidisciplinary Scientific Conference on the Dialogue between Science & Arts, Religion & Education, 181-187.
- Morse, J. M. (2015). Analytic strategies and sample size. *Qualitative Health Research*, 25(10), 1317-1318.
Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1049732315602867>
- Morse, J. M. (2000). Determining sample size. *Qualitative Health Research*, 10(1), 3-5.
Retrieved from <https://doi.org/10.1177/104973200129118183>
- Moser, A., & Korstjens, I. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 3: Sampling, data collection and analysis. *European Journal of General Practice*, 24(1), 9-18.
Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375091>
- Nakkeeran, N. (2016). Is sampling a misnomer in qualitative research? *Sociological Bulletin*, 65(1), 40-49.
Retrieved from <https://doi.org/http://www.jstor.org/stable/26368063>
- Padgett, D. K. (2013). *Qualitative research*. Oxford Research Encyclopedia of Social Work, 1-9.
Retrieved from <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199975839.013.330>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods*. (4th ed.). Sage.
- Subedi, K. R. (2021). Determining the sample in qualitative research. *Scholars' journal*, 4, 1-13.
- Tracy, S. J. (2020). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Vasileiou, K., Barnett, J., Thorpe, S., & Young, T. (2018). Characterizing and justifying sample size sufficiency in interview-based studies: Systematic analysis of qualitative health research over a 15-year period. *BMC medical research methodology*, 18, 1-18.
- Young, D. S., & Casey, E. A. (2019). An examination of the sufficiency of small qualitative samples. *Social Work Research*, 1-6. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/swr/svy026>